

MUZEUL BĂNCII NAȚIONALE A ROMÂNIEI

Maria DUȚU
și Mihai CHIRIAC

Întemeierea Băncii Naționale a României la 1880 s-a înscris pe linia creării instituțiilor moderne ale statului român. Încă din primii ani de la înființare, noua ctitorie a reușit să obțină unele rezultate notabile, având în conducere economiști prestigioși. Pe de altă parte, trebuie amintit, pe lângă rolul constant de sprijinire a economiei, și activitatea de patronaj a culturii naționale. În acest spirit, încercările de organizare ale unui muzeu al Băncii Naționale s-au înscris în zona dorinței firești a acesteia de a se ridica la nivelul și capacitatea băncilor europene, al căror model de organizare l-a urmat.

Ideea înființării unui muzeu al Băncii a apărut ca o consecință a conștientizării faptului că un asemenea așezământ, cum este Banca Națională, trebuie dotat cu o vitrină adecvată, asemenea multor bănci centrale din lumea întreagă. Pe de altă parte, Banca Națională a României, încă de la crearea sa în 1880, prin strădania lui Eugenia Carada, a început să-și formeze o colecție de tablouri, tapiserii, sculpturi, la care treptat s-au adăugat colecții de monede, bancnote, medalii, sigilii etc., achiziționate de la persoane particulare sau obținute la schimb cu bănci din alte țări. Pentru anul 1914, un document din arhiva Băncii amintește o hotărâre a Consiliului de Administrație de atunci de „a se rezerva bilete de bancă pentru colecția muzeului“.

Începând din anul 1933, în funcția de conservator al amintitelor colecții a fost desemnat Corneliu Secășeanu (1894–1970), a cărui pasiune pentru numismatică și probitate profesională au contribuit mult la dezvoltarea și organizarea Muzeului Băncii Naționale. În arhiva Băncii se găsește un registru-inventar în care Secășeanu, cu meticulozitate și profesionalism a înregistrat întreg patrimoniul muzeistic, începând cu 1934. Lipsa spațiului a întârziat organizarea muzeului.

La 16 iunie 1942, după încheierea construcției noului palat bancar, arhitecții Dudescu și Cretoiu au întocmit planul împărțirii și distribuirii spațiului. Potrivit acestui plan, muzeului numismatic i s-a atribuit spațiul din clădirea veche (str. Lipsșani nr. 25), fiind dotat cu cca. 30 de vitrine din lemn de stejar, cu planuri de expunere înclinate și uși blindate pentru securitatea obiectelor expuse.

La începutul lui 1943 muzeul era pregătit pentru vizionare, dar desfășurarea războiului a împiedicat intrarea lui în circuitul muzeistic. La sfârșitul anului 1944 și la începutul celui următor, muzeul Băncii Naționale a căpătat un alt spațiu, pentru scurtă vreme, la etajul al doilea al clădirii vechi, spre Str. Smârdan. La puțin timp, materialul a fost strâns și depozitat în Tezaurul Băncii.

O altă încercare de deschidere a muzeului numismatic a fost făcută în anul 1949. De această dată, spațiul de funcționare se afla în imobilul cu coloane din Calea Victoriei (blocul Rosenthal). Dar specialiștii Academiei R.P.R. (Ana Suzana Dumitriu și Bucur Mîtreă) nu și-au dat avizul, motivând că tematica muzeului venea în contradicție cu noua interpretarea a istoriei, impusă de Roller. Patrimoniul

muzeistic a fost din nou împachetat și depozitat în tezaurul Băncii Naționale. Colectivul care lucrase la organizarea expoziției fusese format din: Corneliu Secășeanu, Nicolae Sporea și Ileana Băncilă – pentru numismatică, respectiv Aurel Golimas – pentru documente istorice.

În toamna anului 1952, conducerea Băncii a luat hotărârea ca muzeul să fie organizat în spațiul destinat inițial: în Str. Lipscani nr. 25. De această dată, Corneliu Secășeanu, Octavian Iliescu și Ileana Băncilă au fost ajutați de Hortensia Masichievici – contabilă – și de graficianul Alexandru Ionescu – Iași. Cu mult entuziasm și speranță, aceștia au lucrat pentru ca muzeul să fie deschis pe data de 6 martie 1953. Academia Română, reprezentată de Constantin Moisil, pe de-o parte, respectiv Comitetul Așezămintelor Culturale, pe de alta, au fost favorabile deschiderii muzeului.

Dar, în ianuarie 1953, în sediul Ministerului Finanțelor din Calea Victoriei nr. 152 s-a instalat sediul C.A.E.R.-ului, fostul ocupant al imobilului fiind mutat în noul palat al Băncii Naționale. Dumitru Petrescu, ministrul de finanțe din acele vremuri, a vizitat muzeul numismatic al Băncii și și-a exprimat dezacordul față de ideea amenajării acestuia, deoarece nu se constituia ca replică a unuia similar de la Banca de Stat a U.R.S.S. (Gosbank-ul din Moscova). De aceea a hotărât trecerea colecțiilor muzeului la Academia R.P.R. Urmarea a fost Ordinul Ministerului Finanțelor, nr. 651 din 10 noiembrie 1953, de a se transfera Academiei R.P.R., patrimoniul numismatic al Băncii compus din:

- 37 333 monede (1 767 din aur, 11 551 din argint și 24 015 din diferite metale);
- 211 obiecte arheologice („7 bucăți aur, 2 bucăți argint, 54 bucăți metale diferite, 148 bucăți ceramică“);
- 4 445 medalii (73 din aur, 1 213 argint, 1 de bronz și 3 158 din diferite materiale);
- 190 decorații (4 din aur, 125 din argint și 61 din diferite materiale);
- 666 insigne (1 de argint, restul din diferite metale);
- 11 194 bancnote (905 românești și 10 289 străine);
- 712 cărți și reviste care compuneau biblioteca muzeului.

La aceste cca. 54 000 de piese (numismatice sau cu caracter arheologic-istoric) s-a adăugat colecția de artă plastică (tablouri, sculpturi, tapiserii) compusă din: 280 de tablouri – în mare parte pictori români precum Aman, Grigorescu, Luchian, Vermont, Mirea ș.a. –, 6 tapiserii și 62 de sculpturi care au fost trecute la Muzeul de Artă. Multe din picturi și sculpturi reprezintă figurile unor guvernatori sau ale unor personalități a căror viață a fost legată de activitatea bancară.

În anul 1978, în urma desființării Cabinetului Numismatic al Bibliotecii Academiei, patrimoniul Muzeului Băncii Naționale a fost trecut în custodia Muzeului Național de Istorie a României, piesele din aur fiind depuse spre păstrare în tezaurul Direcției Metalelor Prețioase din Banca Națională.

Ideea reorganizării muzeului Băncii a apărut în 1990. Din 1993 a început activitatea de căutare și recuperare a inventarului vechiului muzeu, paralel cu întocmirea tematicii expoziției permanente care urmărește istoria Băncii Naționale a României, muncă depusă de doi specialiști în numismatică: Maria Duțu și Octavian Iliescu.

Noul muzeu, inaugurat la data de 3 mai 1997, este amenajat la parterul vechiului palat al Băncii și, parțial, la parterul celui nou. În ceea ce privește organizarea spațiului expozițional, iată delimitările funcționale realizate până în prezent:

Navele laterale adăpostesc:

- 10 vitrine mari într-o prezentare numismatică cronologică;
- 8 casete piramidal-prismatice cu obiecte de valoare artistică deosebită;
- 8 panouri care sprijină, prin mesajele conținute (hărți, texte, desene, grafice și fotografii) expoziția;

Sălile alveolare găzduiesc „Galeria guvernatorilor“, respectiv o vitrină cu lingouri și macheta noului palat bancar.

Sala de tezaur prezintă, în vitrine perimetrare placate cu marmură și într-o vitrină centrală, piese de valoare artistică și istorică deosebită.

Ca temă centrală, istoria circulației monetare pe teritoriul românesc, precum și succinta prezentare a istoriei Băncii Centrale, condițiile ei de apariție sunt redată prin mijloace numismatice și documentare: monede ale coloniilor grecești din Pontul Stâng, monede geto-dacice, romane și bizantine, emisiuni monetare ale Țărilor Române, monede străine de până la 1867, care au circulat în spațiul românesc, bancnote, medalii, documente, fotografii, piese de artă plastică. Registrul mijloacelor de sugesție este completat de iconografie, heraldică și documente relative la istoria banilor și a comerțului de bancă.

Se are în vedere reconstituirea unei zărfii și a unei case de bancă în zona de trecere dintre cele două clădiri. Tematica muzeului Băncii Naționale urmărește istoria circulației monetare pe teritoriul României, principalele momente ale evoluției Băncii Centrale, creșterea importanței și rolului ei în viața economică și socială a țării.

Dorința și datoria Băncii Naționale de a-și menține calitatea de primă instituție monetară și financiară a României, revenirea la funcțiile deținute anterior anului 1946, și înscrise în statute de la începuturi, repun în discuție drepturile asupra valorilor ei risipite în ultima jumătate de secol.

SUMMARY

The Romanian National Bank Museum

by **Maria Dușu**
and **Mihai Chiriac**

When the National Bank of Romania was established, a collection was initiated of paintings, sculptures, tapestries, coins, medals and seals.

The museum functioned between the years 1933–1949. In the year 1953, part of the collection was spread among other culture institutions and museums.

The new museum was inaugurated in May, 3, 1997, at the ground floor of the bank.